13. 11. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Započítávání proti pohledávkám na mzdu nyní a po rekodifikaci

Mzda má svoji výraznou funkci alimentační, proto otázka započítávání na mzdu (namísto jejího vyplacení) byla vždy poněkud kontroverzní, zejména mělo-li by jít o jednostranné započtení ze strany „zlého“ zaměstnavatele. Je za současné právní úpravy tento postup možný, a pokud ano, jsou zde nějaká omezení? A jak to bude po nabytí účinnosti rekodifikačních předpisů? Na tyto otázky dává stručné odpovědi tento článek – s tím, že jde o součást obecnějších otázky možnosti započítávání v pracovněprávních vztazích vůbec.

Podle § 4 ZP se pracovněprávní vztahy se řídí (nepřekvapivě) zákoníkem práce, přičemž je zároveň stanovena subsidiární aplikace občanského zákoníku, ovšem s výslovnou **výhradou „souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů“**. Vzhledem k tomu, že zákoník práce neupravuje institut započtení, vzniká **otázka, zda je v pracovněprávních vztazích možný zánik pohledávky zaměstnance či zaměstnavatele započtením**. Jinými slovy, zda aplikace obecné občanskoprávní úpravy započtení není v rozporu se „základními zásadami pracovněprávních vztahů“, a to mj. s ohledem na alimentační (sociální, zabezpečovací) funkci mzdy. V této souvislosti je vhodné též uvést, že za účinnosti předchozího zákoníku práce (zákona č. 65/1965 Sb., platného až do 31. 12. 2006) judikatura jednoznačně dovozovala, že započtení v pracovněprávních vztazích přípustné není, když předchozí zákoník práce institut započtení taktéž neupravoval, ovšem zároveň ani nepřipouštěl subsidiární aplikaci občanského zákoníku (šlo o tzv. „komplexní úpravu“ soukromého pracovního práva).

Jasné slovo Nejvyššího soudu

Předmětnou otázku posuzoval Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ve věci spis. zn. 21 Cdo 3330/2011 (R 56/2013) a vyřešil ji ve prospěch plné aplikace občanskoprávní úpravy započtení, když i tato obecná úprava ve svých důsledcích respektuje alimentační funkci mzdy. Na rozdíl od judikatury vycházející z předchozího zákoníku práce tedy Nejvyšší soud uzavřel, že **i v pracovněprávních vztazích mohou pohledávky zaměstnance nebo zaměstnavatele zaniknout rovněž započtením, byť s určitými omezeními**.

Podle § 580 OZ mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik pak nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení. Tolik obecný princip započtení.

Občanský zákoník však současně započítávání některých pohledávek zakazuje nebo omezuje. Známá je např. nepřípustnost jednostranného započtení proti pohledávce na náhradu škody způsobené na zdraví, ledaže by šlo o vzájemnou pohledávku na náhradu škody téhož druhu (§ 580 odst. 1 věta první OZ) nebo nepřípustnost jednostranného započítávání promlčených pohledávek či pohledávek nesplatných vůči pohledávkám splatným (§ 580 odst. 2 OZ).

Z hlediska započítávání v pracovněprávních vztazích je však určující poměrně „nenápadné“ ustanovení věty druhé § 580 odst. 1 OZ, podle které **započtení není přípustné ani proti pohledávkám, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí**. Právě na základě tohoto zákazu Nejvyšší soud v R 56/2013 dovodil, že proti pohledávce zaměstnance na mzdu, plat, odměnu z dohody o pracovní činnosti a na další příjmy z pracovněprávního vztahu uvedené v ustanovení § 299 odst. 1 OSŘ není jednostranné započtení ze strany zaměstnavatele přípustné **v té části, která odpovídá tzv. nezabavitelné částce podle § 278 OSŘ a jedné třetině zbytku** čisté mzdy, platu, odměny z dohody o pracovní činnosti nebo příjmů uvedených v ustanovení § 299 odst. 1 OSŘ.

Úvaha Nejvyššího soudu vychází z toho, že podle § 278 OSŘ povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy **tzv. nezabavitelná částka**, způsoby jejíhož výpočtu stanoví nařízením vláda České republiky (v současné době jde o nařízení o nezabavitelných částkách č. 595/2006 Sb.). Z § 279 odst. 1 OSŘ pak vyplývá, že z čisté mzdy, která zbývá po odečtení nezabavitelné částky, lze srazit k vydobytí pohledávky oprávněného jen jednu třetinu, resp. pro tzv. přednostní pohledávky dvě třetiny. Po odečtení těchto dvou třetin tedy zbude ona „nezapočitatelná“ jedna třetina, o které – kromě nezabavitelné částky – hovoří v R 56/2013 Nejvyšší soud, aniž by ovšem rozlišoval mezi pohledávkami přednostními a nepřednostními. Posledně jmenovaných pohledávek přitom bude bezpochyby většina, když jako přednostní pohledávka zaměstnavatele připadá do úvahy snad jedině pohledávka na náhradu škody způsobenou úmyslným trestným činem zaměstnance. „Dotaženější“ by proto byl závěr, že započtení ze strany zaměstnavatele není nad rámec nezabavitelné částky přípustné v rozsahu dvou třetin (ne pouze jedné třetiny) zbytku čisté mzdy, ledaže by šlo o započtení na přednostní pohledávku zaměstnavatele ve smyslu § 279 odst. 2 OSŘ. Na druhé straně je ovšem třeba poukázat na § 279 odst. 3 OSŘ, podle které vláda České republiky stanoví nařízením částku, nad kterou se srazí zbytek čisté mzdy bez omezení, což je třeba v konkrétním případě (zde naopak ve prospěch započítávajícího) zohlednit.

Jak to bude po rekodifikaci

Výše uvedené závěry ohledně přípustnosti započítávání v pracovněprávní vztazích budou zásadně uplatnitelné i po rekodifikaci. NOZ sice jako obecný předpis *opouští* zákaz započítávání pohledávek nepostižitelných výkonem rozhodnutí, v rámci rekodifikace současně přijaté ustanovení § 144a odst. 4 ZP však tento zákaz zachovává, když výslovně stanoví, že **započtení proti pohledávce na mzdu, plat, odměnu z dohody a náhradu mzdy nebo platu smí být provedeno jen za podmínek stanovených v úpravě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy v OSŘ**. Poněkud nekoordinovaně pak v tomto kontextu vyznívá ustanovení § 1988 odst. 2 NOZ, které zakazuje započtení proti pohledávce mzdy, platu, odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce a náhradě mzdy nebo platu ve výši přesahující jejich polovinu. Za situace, kdy obě ustanovení byla v rámci rekodifikace přijata se stejnou účinností a řeší výslovně tutéž problematiku (a není tedy možné určit *lex posterior* či *lex specialis*), nelze než dovodit, že platí zákazy oba, resp. ten, který bude v dané konkrétní situaci přísnější.

Dr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M.,
advokát

Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Pozemkové úpravy aneb „malé“ vyvlastnění
- Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?
- Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů
- Péče rodičů po novele od 1.1.2026
- K ukončování služebního poměru po novele zákona o státní službě
- Aktuality z práva internetu: kybernetická bezpečnost a online řešení sporů
- Zelené standardy pro výstavbu a renovace: jaké povinnosti přinese nová evropská úprava?
- Byznys a paragrafy, díl 25.: Započtení
- Zrušení bytového spoluvlastnictví včetně limitů soudní ingerence
- 2. díl ze série Pravidla a odpovědnost při provozování zimních sportů: Povinnosti provozovatele při závodech a trénincích: zabezpečení tratí a oddělení veřejného a sportovního provozu
- Protokol o předání díla jako podmínka zaplacení jeho ceny a k možné změně soudní praxe